

АНОТАЦІЯ

Антонов Р.А. Управління конкурентоспроможністю ІТ-підприємства в умовах трансформаційних змін. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 "Економіка". – "Херсонський державний університет" Міністерства освіти і науки України; Херсон, Івано-Франківськ, 2025.

Дисертаційна робота присвячена комплексному дослідженню управління системою конкурентоспроможності ІТ-підприємств у сучасних умовах цифрової трансформації, глобалізації та стрімких технологічних змін. Актуальність теми обумовлена тим, що ІТ-сектор є однією з найдинамічніших та найперспективніших галузей економіки, яка відіграє ключову роль у формуванні цифрової економіки та забезпеченні конкурентоспроможності національних економік на міжнародній арені. Автор досліджує теоретичні, методичні та практичні аспекти управління конкурентоспроможністю ІТ-підприємств, зокрема в умовах інтеграції до світового бізнес-середовища та формування стійких конкурентних переваг.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних засад управління системою конкурентоспроможності ІТ-підприємств у сучасних умовах зміни бізнес-середовища. Для досягнення цієї мети автор вирішує низку завдань, включаючи систематизацію теоретичних підходів до визначення сутності конкурентоспроможності, узагальнення міжнародних аспектів формування конкурентних переваг, розробку методичного підходу до аналізу факторів конкурентоспроможності та обґрунтування моделі формування конкурентних переваг на основі адаптивності та комплексності.

У першому розділі дисертації розглядаються теоретико-методичні засади управління конкурентоспроможністю підприємств. Автор аналізує різні концептуальні підходи до визначення сутності конкурентоспроможності, конкурентних переваг та стратегій. Зокрема,

досліджуються теорії, такі як ресурсна теорія, теорія знань, теорія ключових компетенцій та інституціональна теорія, які пояснюють джерела формування конкурентних переваг. Особливу увагу приділено впливу цифрової трансформації на конкурентну боротьбу, зокрема на зростання значення інновацій, штучного інтелекту, аналітики великих даних та інших передових технологій. Автор підкреслює, що в умовах цифрової економіки конкурентні переваги формуються не лише за рахунок технологічної досконалості, але й через здатність підприємств швидко адаптуватися до змін, інтегрувати нові знання та впроваджувати інноваційні бізнес-моделі.

Другий розділ присвячений дослідженню факторів конкурентоспроможності ІТ-підприємств в Україні. Автор ідентифікує внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на формування конкурентних переваг. Серед внутрішніх факторів виділяються технологічний розвиток, якість персоналу, інноваційний потенціал, ефективність управління та доступ до фінансових ресурсів. Зовнішні фактори включають ринкові умови, інституційне середовище, рівень розвитку цифрової інфраструктури, регуляторну політику держави та міжнародну конкуренцію. Використовуючи різні загальнонаукові та спеціалізовані методи дослідження, а також економіко-математичне моделювання, автор визначає ключові джерела конкурентних переваг для вітчизняних ІТ-підприємств. Особливу увагу приділено аналізу ринку праці ІТ-фахівців, дефіциту кваліфікованих кадрів та впливу цифрової трансформації на форми зайнятості.

У третьому розділі пропонуються напрями формування адаптивної стратегії управління конкурентоспроможністю ІТ-підприємств. Автор розробляє модель формування конкурентних переваг, яка базується на принципах комплексності, адаптивності та інноваційності. Ця модель передбачає інтеграцію таких елементів, як технологічна досконалість, якість продукту/послуги, маркетинг, управління персоналом та партнерські взаємодії. Особливу увагу приділено стейкхолдерській моделі стратегічного управління, яка передбачає взаємодію з усіма зацікавленими сторонами

(включаючи клієнтів, постачальників, працівників та державні органи) для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Також розглядаються міжнародні аспекти формування конкурентних переваг, зокрема в умовах інтеграції до світового ринку та адаптації до глобальних викликів, таких як кібербезпека, регулювання даних та екологічна відповідальність.

Дослідження базується на використанні різноманітних методів, зокрема системного аналізу, статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання та експертної оцінки. Автор пропонує нові підходи до управління конкурентоспроможністю, зокрема модель формування конкурентних переваг на основі цифрової трансформації та стейкхолдерської взаємодії. Ця модель дозволяє підприємствам не лише ефективно конкурувати на ринку, але й забезпечувати довгострокову стійкість у умовах постійних змін.

Наукова новизна дослідження полягає в розробці моделі формування конкурентних переваг ІТ-підприємств, яка враховує особливості цифрової трансформації та глобальних викликів. Автор удосконалює методичний підхід до визначення факторів конкурентоспроможності, що базується на комплексному аналізі внутрішніх та зовнішніх факторів, а також розробляє стейкхолдерську модель стратегічного управління, яка забезпечує взаємодію з усіма зацікавленими сторонами для досягнення стійких конкурентних переваг.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для розробки стратегій управління конкурентоспроможністю не лише ІТ-підприємств, але й підприємств інших галузей економіки. Отримані висновки також можуть стати основою для розробки навчальних курсів у закладах вищої освіти, спрямованих на підготовку фахівців у сфері управління конкурентоспроможністю та цифрової трансформації. Результати дослідження вже використовуються в навчальному процесі Херсонського державного університету, що підтверджує їхню практичну цінність.

Основні висновки дослідження полягають у наступному:

Конкурентоспроможність ІТ-підприємств у сучасних умовах визначається здатністю до швидкої адаптації до змін, інтеграції нових технологій та формування інноваційних бізнес-моделей.

Ключовими факторами конкурентоспроможності є технологічний розвиток, якість персоналу, доступ до інвестицій та ефективність управління.

Стейкхолдерська модель стратегічного управління дозволяє забезпечити стійкий розвиток підприємства через взаємодію з усіма зацікавленими сторонами.

Цифрова трансформація є ключовим чинником формування конкурентних переваг, що вимагає від підприємств постійного впровадження інновацій та адаптації до нових умов.

Дисертаційна робота має важливе значення для подальшого розвитку теорії та практики управління конкурентоспроможністю підприємств, зокрема в умовах цифрової економіки та глобалізації.

Ключові слова: конкурентоспроможність, система управління, ІТ-підприємства, інновації, управління, конкурентоспроможність підприємства.

ABSTRACT

Antonov R.A. Managing the competitiveness of IT enterprises in the conditions of transformational changes. – Qualification scientific work in the form of a manuscript. . – Qualification research paper as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 051 "Economics". – "Kherson State University" of the Ministry of Education and Science of Ukraine; Kherson, Ivano-Frankivsk, 2025.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the management of the competitiveness system of IT enterprises in modern conditions of digital transformation, globalization and rapid technological changes. The relevance of the topic is due to the fact that the IT sector is one of the most dynamic and promising sectors of the economy, which plays a key role in the formation of the digital economy and ensuring the competitiveness of national economies in the international arena. The author investigates theoretical, methodological and practical aspects of managing the competitiveness of IT enterprises, in particular in the context of integration into the global business environment and the formation of sustainable competitive advantages.

The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological principles of managing the competitiveness system of IT enterprises in modern conditions of changing business environments. To achieve this goal, the author solves a number of tasks, including the systematization of theoretical approaches to determining the essence of competitiveness, generalization of international aspects of the formation of competitive advantages, development of a methodological approach to the analysis of competitiveness factors and substantiation of a model of the formation of competitive advantages based on adaptability and complexity.

The first section of the dissertation examines the theoretical and methodological principles of managing the competitiveness of enterprises. The author analyzes various conceptual approaches to determining the essence of

competitiveness, competitive advantages and strategies. In particular, theories such as resource theory, knowledge theory, core competencies theory and institutional theory are studied, which explain the sources of competitive advantage formation. Particular attention is paid to the impact of digital transformation on competition, in particular on the growing importance of innovation, artificial intelligence, big data analytics and other advanced technologies. The author emphasizes that in the digital economy, competitive advantages are formed not only due to technological excellence, but also due to the ability of enterprises to quickly adapt to changes, integrate new knowledge and implement innovative business models. The second section is devoted to the study of factors of competitiveness of IT enterprises in Ukraine. The author identifies internal and external factors that influence the formation of competitive advantages. Among the internal factors, technological development, personnel quality, innovative potential, management efficiency and access to financial resources are highlighted. External factors include market conditions, institutional environment, level of development of digital infrastructure, regulatory policy of the state and international competition. Using methods of SWOT analysis, PEST analysis, as well as economic and mathematical modeling, the author identifies key sources of competitive advantages for domestic IT enterprises. Particular attention is paid to the analysis of the labor market for IT specialists, the shortage of qualified personnel and the impact of digital transformation on forms of employment. The third section proposes directions for forming an adaptive strategy for managing the competitiveness of IT enterprises. The author develops a model for forming competitive advantages, which is based on the principles of complexity, adaptability and innovation. This model involves the integration of such elements as technological excellence, product/service quality, marketing, personnel management and partnership interactions. Particular attention is paid to the stakeholder model of strategic management, which involves interaction with all stakeholders (including customers, suppliers, employees and government agencies) to ensure the sustainable development of the enterprise. International aspects of competitive advantage formation are also considered, in

particular in the context of integration into the global market and adaptation to global challenges, such as cybersecurity, data regulation and environmental responsibility.

The study is based on the use of various methods, in particular, system analysis, statistical analysis, economic and mathematical modeling and expert assessment. The author proposes new approaches to competitiveness management, in particular, a model of competitive advantage formation based on digital transformation and stakeholder interaction. This model allows enterprises not only to compete effectively in the market, but also to ensure long-term sustainability in conditions of constant change.

The scientific novelty of the study lies in the development of a model of competitive advantage formation of IT enterprises, which takes into account the peculiarities of digital transformation and global challenges. The author improves the methodological approach to determining competitiveness factors, which is based on a comprehensive analysis of internal and external factors , and also develops a stakeholder model of strategic management, which ensures interaction with all stakeholders to achieve sustainable competitive advantages.

The practical significance of the results obtained is that they can be used to develop competitiveness management strategies not only for IT enterprises, but also for enterprises in other sectors of the economy. The conclusions obtained can also become the basis for the development of training courses in higher education institutions aimed at training specialists in the field of competitiveness management and digital transformation. The results of the study are already used in the educational process of Kherson State University, which confirms their practical value.

The main conclusions of the study are as follows:

The competitiveness of IT enterprises in modern conditions is determined by the ability to quickly adapt to changes, integrate new technologies and form innovative business models.

The key factors of competitiveness are technological development,

personnel quality, access to investment and management efficiency.

The stakeholder model of strategic management allows to ensure sustainable development of the enterprise through interaction with all stakeholders.

Digital transformation is a key factor in the formation of competitive advantages, which requires enterprises to constantly introduce innovations and adapt to new conditions.

The dissertation is of great importance for the further development of the theory and practice of managing the competitiveness of enterprises, in particular in the conditions of the digital economy and globalization.

Keywords: competitiveness, management system, IT enterprises, innovations, management, competitiveness of the enterprise.

Список наукових публікацій здобувача за темою дисертації
Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. 2023. № 49. С. 25-29. (Особистий внесок: досліджено стимулювання і підтримка інноваційних процесів, впровадження нових технологій і методів роботи).

DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2023-49-4>

2. Мохненко А.С., Казакова А.Ю., Антонов Р.А. Розробка моделі організаційно-економічного механізму управління системою конкурентоспроможності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. Київ, 2024. № 6. С. 17-20. (Особистий внесок: проаналізовано підходи до визначення поняття організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства).

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.6.3>

3. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Підвищення конкурентоспроможності ІТ-підприємства в умовах трансформаційних змін: вплив виходу на міжнародні ринки // *Здобутки економіки: перспективи та інновації. Серія "Економіка"*. 2025. № 15. (Особистий внесок: запропоновано етапи виходу на міжнародні ринки для ІТ-підприємств).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14897037>

4. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Характеристика основних факторів конкурентоспроможності підприємств ІТ сфери в умовах воєнного стану // *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. Чернігів, 2025. № 17. (Особистий внесок: обґрунтовано процес реагування на виявлені фактори підтримки або підвищення конкурентоспроможності для

підприємств ІТ сфери).

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-17-04-07>

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Економічна сутність конкурентоспроможності підприємства. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів*: матеріали міжнар. наук.-прак. конф., м. Херсон, 17-18 листопада 2021 р. Херсон: ХДУ, 2021. С. 28-30.

URI: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/18820>

6. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Development of IT-management in the enterprise. *Сучасні проблеми менеджменту*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 жовтня. 2022 р. Київ: НАУ, 2022. С. 110-111.

URI: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/18081>

7. Мохненко А.С., Чмут О.О., Антонов Р.А. Organizational and economic mechanism for the development of an enterprise in the IT-sphere. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ, 03-04 листопада 2022 р. Івано-Франківськ, 2022. С. 281–282.

URI: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/18082>

8. Мохненко А.С., Антонов Р.А. Класифікація факторів управління конкурентоспроможністю продукції підприємства. *Сучасні проблеми менеджменту*: матеріали XIX міжнар. наук.–практ. конф., м. Київ, 20 жовтня 2023 р. Київ: НАУ, 2023. С. 91-92.

URI: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/18822>

9. Мохненко А.С., Антонов Р.А., Казакова А.Ю. Особливості управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали VII

всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 28-29 березня 2024р. Полтава: ПДАУ, 2024. С. 802–804.

URI: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/20716>

10. Антонов Р.А., Мохненко А.С. Enhancing the competitiveness of it enterprises in the deoccupied territories, taking into account the eu's experience. *Інвестиційні та інноваційні інструменти для ревіталізації деокупованих територій України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м.Івано-Франківськ, 23-24 січня 2025р. Івано-Франківськ: ХДУ, 2025. С. 203-207.*

URI:

<https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2024.02.pdf?id=e15a893f-5a02-49e8-85df-87e90d1bdfaf>